

יוצא לראשונה מתוך כת"י

שנת זקני תורה (השע"ב) לפ"ק

אשר לוי

נתיבות המשפט 57 מודיעין עילית
0527698714

פירוש מבעלי התוס' על מסכת קינים

הפירוש נמצא בתוך כרך כתב יד של פירש"י על סדר קדשים (St. Petersburg - Russian National Library Evr. IV 025).
כאשר הכת"י מורכב מפירוש רש"י על רוב סדר קדשים [ותואם פעמים רבות להגהות הש"מ על רש"י]. במסכת מעילה שאין עליה פירוש רש"י, יש שם את הפירוש הנדפס בשולי גליון הגמרא ע"ש רבינו גרשום. ובמסכת קינים ותמיד נמצא שם פירוש אחר מבעלי התוס' (המאחרים). ונכתב ע"ז בגליון הכת"י "אין זה לא רש"י ולא תוספות, והוא דומה לשיטה אחת מן בעלי החדושין, והוא מזכיר הראב"ד, ולא נדפס". לאחר העיון, נראה שפעמים רבות הוא תואם לפי הרא"ש על קינים, ולפעמים הוא ג"כ כהמפרש שבש"ס [שגם הוא כנראה לאחד מבעלי התוס']. ויתכן שהפירוש שלפנינו הוא לאחד מתלמידי הרא"ש.

פרק ראשון – חטאת העוף

א חטאת העוף נעשית למטה וחטאת בהמה למעלה עולת העוף נעשית למעלה ועולת בהמה למטה ואם שינה בזה ובוזה פסול סדר קינים כך הוא החובה אחד חטאת ואחד עולה בנדרים

א חטאת העוף נעשית למטה. חטאת העוף. כגון קיני יולדת וקיני זב וזבה שמביאין בדלות שתי תורים או שני בני יונה אחד לחטאת ואחד לעולה. וסידרין דקרבנות נקט, ולכך הזכיר חטאת העוף תחלה במשנתנו, כי סדר קרבנות קודמת החטאת לעולה כמו שמצינו בפרק תמיד נשחט¹. ובא להשמיענו שמשפט החטאת הוא למטה מחוט הסיקרא, כי חוט הסיקרא היה חוגר באמצע המזבח, וכל מעשה חטאת [העוף] הן הזאה הן מיצוי למטה מחוט הסיקרא. ובזבחים² מיייתי לה מקרא דכתיב³ והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח, אי זהו קיר שהשיריים מתמצין ליסוד הוי אומר קיר התחתון, פי⁴ שאז אין יכולין להתמצות על הסובב כי אם ליסוד המזבח. ובזבחים פריך וליעביד הזאה מלמעלה והדר נעביד מיצוי מתתאי, דהא בקרא בקיר התחתון מיצוי הוא דכתיב ביה, ומשני מי כתיב ימצה דמשמע כדקאמרת שאחרי הזאת הדם ימצה הנשאר בדם אל יסוד המזבח, נמצה⁵ כתיב דמשמע ממילא ואהזאה קאי:

וחטאת בהמה למעלה. דכתיב ביה קרנות בהדיא⁶:

עולת העוף נעשית למעלה. פי' למעלה מחוט הסיקרא, ובעולת העוף לא היתה הזאה כלל כי אם מיצוי כמו בעולת⁷ העוף אוחז בראש ובגוף ומזה. ובזבחים פרק קדשי קדשים⁸ דריש ליה מקרא דלמעלה מחוט הסיקרא היו כל מעשיה, דכתיב⁹ ומלק והקטיר לומר לך מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה ומיצוי בראשו של מזבח. ומיהו בקרן לא היתה כדאמרינן בזבחים¹⁰ אם עשאה אמה אחת למטה מרגליו כשירה. והכהן בעשייתה היה עולה בסובב כדאיתא התם, וחוט הסיקרא למטה מן הסובב אמה:

ועולת בהמה למטה. ומשום דכתיב בה יסוד¹¹. אך רש"י ז"ל לא פירש כן בזבחים¹², משום דקשיא ליה דיסוד כי כתיב אשירים הוא דכתיב. ונראה לו לפרש הטעם שהרי הואיל ואינה בקרן דקרנות לא כתיב ביה, על כרחנו למטה היתה נעשית דבכוליה מזבח ליתה כדכתיב

¹ פסחים נט ע"א.

² סד ע"ב.

³ ויקרא ה ט.

⁴ עיין רש"י זבחים שם ד"ה ואיזה זה.

⁵ תיבת 'נמצה' הוא ט"ס, וצ"ל ימצה. ואופן הניקוד עי' ש"מ זבחים סד ע"ב אות יב.

⁶ ויקרא ד ל.

⁷ נדצ"ל 'כמו בחטאת העוף'.

⁸ דף סה ע"א.

⁹ ויקרא א טו.

¹⁰ שם.

¹¹ כ"כ הראב"ד, הרא"ש, והמפרש שבש"ס.

¹² ל"מ, ועיין לקמן הערה 15.

ונדבות כולן עולות איזהו נדר האומר הרי עלי עולה ואיזהו נדבה האומר הרי זו עולה מה בין נדרים לנדבות אלא שהנדרים מתו או נגנבו חייב באחריותם ונדבות מתו או נגנבו אין חייב באחריותן:

ונתת הרשת על המזבח¹³, הבדיל הכתוב בין דמים העליונים לדמים התחתונים דהכי דרשי' ליה בזבחים¹⁴ להאי קרא¹⁵:

ואם שינה בזה ובזה פסול. כלומר אם הפך לעשות חטאת למעלה ועולה למטה פסול, וכן להיפך בבהמה¹⁶. מיהו בחטאת העוף יש אחד ממעשיה שכשר בכל מקום המזבח, כדאמרין בזבחים¹⁷ דאם מלקה בכל מקום שבמזבח כשירה. וממצי' יש מחלוקת שנוי בזבחים¹⁸ אי מעכב כלל או לא: וסימניך לידע אי זה נעשה למעלה ואי זה נעשה למטה, בעוף ע'ע' ט'ט'¹⁹, ובבהמה להיפך:

סדר קינים כך הוא. החובה. כל קיני חובה כגון קיני יולדת ומצורע וזבה, אחד חטאת ואחד עולה מתפרשין בלקיחת בעלים או בעשיית כהן:

בנדרים ונדבות. הוא ענין אחר, כולן עולות. כי חטאת אינה באה אלא לכפרת פשע, ועולה היא מנחה ודורון, ואדם הנודר ומתנדב לדורון קא מכיין²⁰. ואדם הנודר קן סתם חייב להביא שתי עולות, מיהו אם פירש ואמר הרי עלי פרידה אחת הרשות בידו, כדדרשינן בזבחים²¹ מדכתיב²² והקריבו:

אין²³ בין נדרים וכו'. פ' אין שום דבר בין נדרים ונדבות, אלא שהנדרים כו' חייב באחריותן, כדמפרש במגילה²⁴ כיון דאמר עלי כמאן דטעין אכתפיה דאמי. והקשה ה"ר יעקב מאורלנש²⁵ אמאי לא חשיב דנדרים אינן באין מן המעשר אלא מן החולין משום דהוי דבר שבחובה שאינה באה אלא מן החולין²⁶, ונדבות באות אפילו מן המעשר. וכי תימא תנא ושייר, הא לאו שנוי'א הוא דכיון דקתני אין בין לית ליה לשוירי מידי כדמוכח בפרק מרובה²⁷, דקא פריך מי קתני אין בין מרובה קתני ותנא ושייר, משמע דאי קתני אין בין לא

¹³ נדצ"ל והיתה הרשת עד חצי המזבח כלשון הקרא (שמות כז ה).

¹⁴ נג ע"א.

¹⁵ עיין זבחים שם 'אלא אימא רשות קרנות ארבע', וברש"י שם ד"ה אלא. ועי' זבחים י ע"ב דרשא אחרת 'אותה דמה למעלה ואין דמו של אחר למעלה'.

¹⁶ עיין זבחים כו ע"ב, שבבהמה נפסל רק הבשר, אבל הבעלים נתכפרו.

¹⁷ סג ע"ב.

¹⁸ נב ע"א וסה ע"ב.

¹⁹ כ"כ ג"כ המפרש שבש"ס. והיינו שבעולה יש עי"ן וכן בלמעלה, ובחטאת יש טי"ת וכן בלמטה (תיו"ט).

²⁰ קצ"ע הלשון, דהא גם אם מתנדב חטאת להדיא לא אמר כלום, דאין חטאת באה בנדבה. ואולי כוונתו לומר שאף אם הוא מחויב חטאת, כיון שאמר בלשון נדבה, לא אמרינן שזה לחטאתו.

²¹ סה ע"א.

²² ויקרא א טו.

²³ לפנינו הגירסא מה בין, ועי' להלן בסוף הדיבור.

²⁴ ח ע"א.

²⁵ כ"ה ברא"ש. וכן הקשו התוס' בשמו, בחגיגה ח ע"א ד"ה אמאי, ובבב"ק סב ע"ב ד"ה מחובה.

²⁶ מנחות פב ע"א.

²⁷ בב"ק סב ע"ב.

ב הטאת שנתערבה בעולה ועולה בחטאת אפילו אחד בריבוא ימותו כולם הטאת שנתערבה בחובה אין כשר אלא כמנין שבתורה וכן עולה שנתערבה בחובה אין כשר אלא כמנין

הוא ליה לשוירי²⁸. ותירץ ה"ר אלחנן²⁹ דהכא בפרקין קאי אנדבת עוף שכולן עולות, ואי איפשר לעולות שתבא מן המעשר אפילו בנדבה³⁰, כדדריש בסיפרי³¹ מואכלת לפני י' אהיך מעשר דגנך וגו', אין בא מן המעשר אלא דבר הנאכל ועולות הרי הן כולן כליל. אנן³² מתני' דמגילה מדתניא כלישנא דמתני' דהכא אין בין, לא מיתרצא בהכי דלא קאמ' אעופות. ומיהו י"ל דהכא עיקר והתם אגב גררה נסבה, ואידי דלא קתני ליה הכא לא קתני ליה התם³³:

ב **חטאת שנתערבה בעולה**. חטאת מפורשת שנתפרשה כהלכתה או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן, ונתערבה בעולה מפורשת:

אפילו אחד ברבוא כולן ימותו. אפילו חטאת אחת ברבוא עולות כולן ימותו, כי אי אפשר להקריב אפילו אחד למעלה כי שמא אותו הקרב הוא חטאת הנתערב, ותנן לעיל³⁴ אם שינה בזה ובזה פסול. ולמטה אי אפשר כי שמא מן העולות היא. וברובא לא אמרי' דליבטיל³⁵, דבעלי חיים חשיבי ולא בטלי. וברעייה עד שיסתאבו לא סגי דאין רעייה לעופות כדאמרי' בזבחים³⁶:

חטאת שנתערבה בחובה. פי' חטאת מפורשת בקן סתומה שלא נתפרשה עדיין: **אין כשר כו'**. אין כשר בכל אלו השלשה פרידים כי אם חטאת אחת, כי עולה אי אפשר להקריב מהם כי יש לספק שמא הוא חטאת הנתערב, ושתי חטאות אי אפשר כי לספק אימר הן הן הקן שלהם³⁷ ובקן אחד משפטו להיות אחד חטאת ואחד עולה. אך חטאת יוכל להקריב ממה נפשך כי אם הוא הנתערב הוא המפורש הרי הוא טוב, ואם הוא אחד מן הקן סתום מה בכך הרי מתפרש עתה לחטאת בעשיית כהן:

וכן עולה שנתערבה בחובה כו'. כדפרישית גבי חטאת:

בין שהחובה מרובה. כלומר דין זה נוהג בין שהחובה מרובה כו'. לאותן שנתערב קרי נדבה לפי שאיפשר להיות הקן נדבה, אך הקן סתום אי אפשר להיות כי אם חובה. שאם יהיה נדבה יהיו כולן עולות, וחטאת שנתערבה בו כולן ימותו. ואידי דבעי סיפא³⁸ במה

²⁸ עיין תוס' מגילה ח ע"א ד"ה אין, שנשאר בת' זה.

²⁹ כ"ה ברא"ש. וכן תרצו התוס' בשמו בחגיגה ח ע"א ד"ה אמאי.

³⁰ בכת"י, אפילו 'בנקבה'.

³¹ פיסקא קז, עיי"ש.

³² דצ"ל ואנן.

³³ עיין יד מלאכי כללי התלמוד כלל תנ.

³⁴ משנה א.

³⁵ כ"א בתוס' ד"ה חטאת שנתערבה.

³⁶ אולי צ"ל **במנחות** ק ע"ב, ושם איתא דאין לעופות פדיון.

³⁷ בכת"י אינו ברור כה"צ, ואולי צ"ל **שלקח**.

³⁸ לקמן משנה ג.

עולות שבחובה בין שהחובה מרובה והנדבה ממועטת בין שהנדבה מרובה והחובה ממועטת
בין ששתיהן שוות:

ג במה דברים אמורים בחובה ובנדבה אבל בחובה שנתערבה זו בזו אחת לזו ואחת לזו שתיים
לזו שתיים לזו שלש לזו שלש לזו מחצה כשר ומחצה פסול אחת לזו ושתיים לזו ושלש לזו ועשר

דברים אמורים בחובה ונדבה אבל חובה וחובה כו', נקט נמי האי לישנא ברישא³⁹:
בין שהחובה מרובה. אסיפא קאי, דקתני עולה שנתערבה בחובה. דארישא לא קאי
דחטאת אי איפשר להיות נדבה. [והוא]⁴⁰ הדין, כי כן המשפט כי אין כשר אלא כמנין עולות
שבחובה, שהרי אם נתערבה בעשר קינים הרי כאן כ"א פרידין עמו, ואי איפשר להקריב
מכל אלו שום חטאת כי שמא היא העולה. וי"א עולות אי איפשר כי שמא כל י"א פרידין הן
מעשר קינים ונמצא שהקריב מעשר קינים י"א פרידין⁴¹:
בין ששתיהן שוות. פי' כגון שתי חטאות בשני קינים⁴², ונמצא יש שם ששה⁴³ פרידין, ואי
איפשר להקריב עולה כי שמא אחד מן החטאות הוא, ושלש חטאות אי איפשר כי שמא הן
מן שני הקינים שאין יכול להיות בהן כי אם שני עולות. וכן מצינן לפרש גבי עולה
שנתערבה כו', וקל להבין:

ג במה דברים אמורים בחובה ונדבה⁴⁴ אבל חובה וחובה לא. פי' שתי נשים שהיו עליהן
שתי⁴⁵ לכל אחת חובה אחרת, ולקחו כל אחת קינה לבדה ואחר כך נתערבו קיניהן זו בזו
הרי יש כאן ד' פרידין:

מחצה כשר ומחצה פסול. קאי אכולהו, אם אחת לזו ואחת לזו ונתערבו יחד אי איפשר
להקריב מן הד' פרידין כי אם אחד למעלה ואחד למטה. כי שנים למעלה אי איפשר להקריב
כי שמא כולו קן של אשה אחת שדינו חציו למטה וחציו למעלה. גם מטעם זה א"א להקריב
שנים למטה כי יש לספק שמא כולו מאשה אחת. אבל כשיעשה אחד למעלה ואחד למטה
הרי טוב, כי עתה הקינים מתפרשין בעשיית כהן, דבקינים סתומין איירי. וכן שתיים לזו
ושתיים לזו לא יקריב כי אם שתיים למעלה ושנים למטה, כי אם הוא מקריב שלשה או
למעלה או למטה יש לספק שמא אלו שלשה מאשה אחת הן, שדינה להיות שנים למעלה
ושנים למטה. וכן שלש לזו ושלש לזו כו':

³⁹ כ"כ המפרש שבש"ס סוד"ה והדין הזה הוא.

⁴⁰ תיבה זו אינה ברורה בכת"י. ונראה שמכאן עד סוף הדיבור שייך לעיל.

⁴¹ כאן יש בכת"י עוד תיבה אחת לא ברורה, ועיין הערה הקודמת.

⁴² וכ"כ הרא"ש. ועי' במפרש שבש"ס שפי' באופן אחר.

⁴³ בכת"י היה כתוב מתחילה שני, ותוקן ששה.

⁴⁴ כ"ה גיר' רבינו במשנה 'בחובה ונדבה אבל חובה'. וכן איתא בכת"י המשנה שבפיהמ"ש להרמב"ם.

⁴⁵ חסר כאן, ונדצ"ל שתי קינים לכל.

לזו ומאה לזו המועט כשר בין משם אחד בין משני שמות בין מאשה אחת בין משתי נשים:

ד כיצד משם אחד לידה ולידה זיבה וזיבה משם אחד משני שמות לידה וזיבה כיצד שתי נשים על זו לידה ועל זו לידה על זו זיבה ועל זו זיבה משם אחד משני שמות על זו לידה ועל זו זיבה רבי יוסי אומר שתי נשים שלקחו קניניהם בעירוב או שנתנו דמי קניהם לכהן לאיזה שירצה כהן יקריב חטאת ולאיזה שירצה כהן יקריב עולה בין משם אחד בין משני שמות:

אחת לזו ושתיים לזו. פ' אם אחת מרובה משל חברתה, כגון חובה אחת שנתערבה בשתיים הרי כאן ששה פרידין:

המועט כשר. שאי אפשר להקריב מכל אלו כי אם אחד למעלה ואחד למטה, כמנין המועט. שאם יעשה שנים למעלה או למטה יש לספק שמא השנים הם החובה לבדה שנתערבה, שדינה להיות אחת למעלה ואחת למטה. אכן בעשותו אחת למעלה ואחת למטה אין לחוש לכלל, שאם הם או מאשה אחת או משתי נשים עתה הם מתפרשין בעשיית כהן: וכן **עשר לזו ומאה לזו.** הרי יש כאן מאתים ועשרים פרידין, אין כשר בהן אלא כמנין המועט, דהיינו כ' פרידין. ויקריבם י' למעלה וי' למטה. שאם הוא מקריב למעלה או למטה י' פרידין יש לספק שמא כולן מעשר קינים שנתערבו, ואין דינם להיות בהן כי אם י' למעלה וי' למטה:

בין משם אחד בין משתי שמות. פ' ואלו הדינים שאמרנו נוהגין בין משם אחד בין משתי שמות, וכולהו מפרש להו בבא בסמוך:

ד כיצד משם אחד. באשה אחת: **לידה ולידה זיבה וזיבה.** פ' שכשהיתה יולדת בררה קן א' ללידתה ולא נתנתו לכהן עד שילדה פעם אחרת ובררה קן שני. וכן זיבה וזיבה: **רבי יוסי⁴⁶ אומר שתי נשים שלקחו קניניהם בעירוב.** כלומר שלא בררו כל אחת ואחת קן שלה. וכן אם נתנו דמים לכהן בשותפות לקחת להן שתי קינים לזו אחד ולזו אחד. ובא רבי יוסי להשמיענו שיכול הכהן לבררם ולעשות אי זה מהם שירצה חטאת לאשה זו ואי זה מהם שירצה עולה לאשה אחרת: ובעירובין⁴⁷ פריך ורבי יוסי לית ברירה והתנן רבי יוסי אומר [וכו'] עד דמוקי לה כשהתנו. ופרש"י ז"ל שהתנו שכל מי שיקריב הכהן לשמה יהא שלה. ולא נהירא דאכתי לא מהני אלא בביררה שכשהקריב הכהן לשם אשה אחרת הוברר הדבר שזה שלה⁴⁸. ונראה לפרש שהתנו הנשים ביניהן וביררו קניהן זו שלי וזו שלך ונתנתם לכהן ושוב לא נתערבו בידו וכן בנתנו דמים לכהן ברר הכהן בלקיחתו זו

⁴⁶ בכת"י איתא כאן 'רבי יהודה אומר', והוא ט"ס. וכן איתא רבי יוסי להדיא להלן בהמשך הדיבור 'ובא רבי יוסי להשמיענו'.

⁴⁷ לז ע"א.

⁴⁸ כן הקשו המפרש ותוס'.

פרק שני – קן סתומה

א. קן **סתומה שפרה ממנה גזול לאויר או שפרה בין המתות או שמת אחד מהן יקה זוג לשני פרה לבין הקריבות פסול ופוסל אחד כנגדו שהגזול הפורח פסול ופוסל אחד כנגדו:**

לאשה זו וזו לחברתה ושוב לא נתערבו, ושפיר פריך אי בשעתנו מאי למימרא, ומשני הא קמ"ל דלא גזרינן התנו אטו לא התנו⁴⁹ וקמ"ל כרב חסדא כו':

סליק פירקא

א קן סתומה שפרח ממנה גוזל אחד לאויר העולם או שפרח לבין המתים או שמת אחד מהם יקח זוג לשני. קן סתומה. שלא נתפרשה עדיין. אם פרח ממנה גוזל לאויר שבא משם יקח זוג לשני. וה"ה אם היתה מפורשת ופרח ממנה גוזל הידוע חטאת או עולה אלא סתומה דנקט משום סיפא נקטיה, דקתני פרח לבין הקריבות פסול, ואי מפורשת היתה כבר למדנו דינו בפרק ראשון⁵⁰ חטאת שנתערבה בעולה כו', כך פירש ה"ר יעקב לוי. ור"י (יעקב)⁵¹ פי' [דרבותא] נקט לא מיבעיא מפורשת שכבר נתפרשו ולא אגיד חד בחברתה שלוקח זוג לשני, אבל סתומה שעדיין לא הובררו ואגיד חד בחבריה ותרוייהו כחד דמו אימא לא קמ"ל. ולא מיבעיא פרח לאויר העולם דלוקח זוג לשני כי שמא יוכל לחזור להכשרו אם ילכד במצודה⁵² והובא שנית אל הכהן, אלא אפי' פרח לבין המתות שאיפשר להתברר כי שמא יהא ניכר, אלא אפילו מת דלא מצי הדר לקיבעיה, יקח זוג לשני. והראב"ד ז"ל פי' דנקט סתומה דוקא דמילתא פסיקתא קתני, דאי תנא מפורשת היה לו לפרש וידוע אחד⁵³ מהם פרח, שאם לא נודע השני ימות דהוה ליה ספק חטאת ספק עולה:

פרח לבין הקריבות פסול. פי' פסול הוא עצמו בכל מקום שהוא ופוסל אחר כנגדו ממקום שפרח:

ב כיצד לזו שתי קינים כו'. תני כללי והדר מפרש להו: שתי קינים סתומים ולא הופשרו הקינים זה מזה. **פוסל קן אחד בהליכתו.** כי ממקום שפרח בשארו ג' פרידין, ומאותן ג' פרידין לא יוכל להקריב כי אם חטאת ועולה, שאם יקריב ב' חטאות ועולה א"כ יהיה הפורח נקבע לעולה ויש לחוש כי שמא למקום שפרח יקריבו אותו לחטאת ונמצא שיהיו ג'

⁴⁹ כן היא גירסת התוס' בעירובין שם [ובעוד ראשונים], וכ"ה במפרש ובתוס' כאן.

משנה ב. ⁵⁰

⁵¹ תיבת יעקב נראה ט"ס. ועי' שט"מ כג ע"א אות ב.

⁵² עי' שיטה מקובצת השלם (- בנין שלמה, וכן העתיק במלאכת שלמה), שגרס כע"ז בלשון המפרש שבש"ס.

הלשון צריך תיקון, ואולי צ"ל 'וידוע איזה מהם'.⁵³

ב כיצד שתי נשים לזו שתי קינים ולזו שתי קינים פרח מזו לזו פוסל אחד בהליכתו חזר פוסל אחד בחזירתו פרח וחזר ופרח וחזר לא הפסיד כלום שאפילו הן מעורבות אין פחות משתים:

ג לזו אחת לזו שתים לזו שלש לזו ארבע לזו חמש לזו שש לזו שבע פרח מן הראשונה לשניה לשלישית לרביעית לחמישית לששית לשביעית חזר פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו

חטאות בשתי פרידין⁵⁴ ואינו דין. וכן אי אפשר לעשות ב' עולות כי שמא למקום שפרח יקריבו אותו לעולה ונמצא ג' עולות בשתי פרידין⁵⁴. אכן בעשותו אחד חטאת ואחד עולה אין לחוש לכלל, כי הפרידה יחידה הנשאת הנה יאמר הכהן שתהא כנגד הפורחת, כי עדיין לא הוקבע קן וקן בפני עצמו. ובאותו מקום שפרח אשר יש לשם חמש פרידין לא הרויחו כלום בפריחה זו שהרי אם יקריבו ג' עולות או ג' חטאות יש לחוש שמא אלו ג' עולות משתי קינין של אשה אחת הן, אך כשהוא עושה ב' חטאות וב' עולות אין לחוש לכלום שהרי אפילו יהא הנפרח אחד מהם מה בכך הרי הניח הכהן בר זוגו:

חזר פוסל אחד בחזרתו. פוסל קן אחד לבד מאותו שפסל בפריחה ראשונה, כי כאשר חזר הרי יש מכל ארבעה, ומכל אלו השמונה פרידין לא יוכל להקריב כי אם ד', כי יש לספק שמא אותו שחזר אינו אותו שפרח בפריחה ראשונה ולכך לא יוכל להקריב מצד זה כי אם חטאת א'⁵⁵ ועולה, שאם יקריב ב' חטאות שמא אותו שפרח בפריחה שניה מאלו שני קינים הוא ושמא במקום שפרח שם יעשו חטאת ונמצא ג' חטאות משני קינים. וכן אם יעשו שני עולות שמא מצד השני יעשו מן הנפרח עולה ונמצא ג' עולות בשני קינים ואינו דין. אבל יוכל להקריב חטאת ועולה מצד זה וחטאת ועולה מצד אחר, או שתי חטאות ועולה מצד זה ועולה מצד אחר, או שתי עולות וחטאת אחת [ו]מצד השני חטאת אחת, או שתי עולות ושתי חטאות מצד אחד ולצד השני ימותו כולם:

פרח וחזר ופרח וחזר. שאז נתערבו כולם זה בזה לא הפסיד כלום מבפריחה שניה, כי בפריחה שניה כבר אמרנו כי אין כשר בהן כי אם שני קינים, וכבר למדנו בפרק קמא⁵⁶ חובה וחובה שנתערבו זו בזו מחצה כשר ומחצה פסול, וא"כ אפילו יתערבו זו בזו כולם אין פחות משנים פי' משתי קינים:

ג לזו אחת לזו שתים כו'. עד עתה דבר כשקינין שוין, ועתה בא להשמיענו כשמרובים זו מזו כדמפרש: **ופרח מן הראשונה לשניה** וכן לכולם, וחזר עד לראשונה **פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזרתו:**

⁵⁴ נדצ"ל בשתי קינים.

⁵⁵ בכת"י חטאת ד' ועולה, ונראה שהוא ט"ו.

⁵⁶ משנה ג.

הראשונה והשניה אין להם כלום השלישית יש לה אחת הרביעית יש לה שתיים החמישית יש לה שלש הששית יש לה ארבע השביעית יש לה שש פרח וחזר פוסל אחד בהליכתו ואחד

הראשונה והשניה אין להם כלום. כי בפריחה ראשונה בלא חזרה מיד הפסידה⁵⁷ הכל ואפילו הפרידה הנשאת, שאם יעשנה חטאת א"כ אותה שפרחה הוקבעה לעולה והיה ליה עולה שנתערבה בחובה דאמרינן לעיל⁵⁸ אין כשר אלא כמנין עולה שבחובה. וכן אם יקריבנה עולה הוקבעה חטאת, והוי חטאת שנתערבה בחובה. אי נמי איכא למיחש שמא בקן השני יקריבנו כמו כן לעולה. ושניה אין לה אלא קן אחד חציו למעלה וחציו למטה, שאם יקריב ב' חטאות איכא למיחש שמא יעשו בשלישית הנפרח חטאת כמו כן ונמצאו ג' חטאות בשני קינים. וכן אם יקריב ב' עולות איכא הך חששא. וכן בשלישית אין לה אלא ב' קינים חציין למעלה וחציין למטה, לפי שאי אפשר להקריב לא ג' חטאות ולא ג' עולות, כדפרישית בראשונה ובשניה. הפסידו קן אחד בפריחה, לבד מן השביעית שלא הפסידה כלום בפריחתה ויכולה לעשות שבע חטאות ושבע עולות כי אפילו יהא הפורח אחד מהם אין לחוש שהרי הניח הכהן מכל אחת אחד כנגד הפורח. אך בחזרה מן השביעית לששית ולכולן אז הפסידה השביעית קן אחד כי שמא הפורח עתה הוא מקיני השביעית ואותו שפרח תחלה נשאר שם. ואם יעשו השביעית ז' חטאות שמא ששית יעשו מן הנפרח כמו כן חטאת ונמצאו ח' חטאות בז' קינים, וכן אם ז' עולות איכא למיחש שמא יעשו הששית כמו כן מן הנפרח עולה. וכן הששית פרח ממנה לחמשיית הפסידה הששית קן אחד לבד מקן ראשון שהפסידה בפריחה ראשונה כי שמא מגוף הששית פרח לחמישית ואינו יכול להקריב אלא ד' חטאות וד' עולות כי יש לחוש כי שמא השנים שנפרחו ממנה זה בפריחה וזה בחזרה שמא מגוף של ששית, ולעולם היא מפסדת שנים כנגדם. וכן כולם, הפסידה ב' קינים א' בהליכה וא' בחזרה. והשניה הכל, כי ב' פרחו ממנה וב' הפסידה כנגדה, הרי ב' קינים שלה נפסדין. והקשה ה"ר יעקב מאורליינ"ש לוי⁵⁹ כיון שהראשונה אין לה כלום למה תפסיד השניה כשחזר ממנה לראשונה, אי נמי כיון שהשניה אין לה כלום למה תפסיד השלישית קן אחד בחזרה ממנה לשניה, והיה להקריב ב' חטאות וב' עולות. ותירץ דהיינו טעמא משום גזירה, שאם אתה אומר שלא תפסיד השניה בעבור חזרתה לראשונה, אי נמי שלישית לא הפסידה בעבור חזרה לשניה, אתי למימר שהרביעית נמי לא הפסידה בחזרה לשלישית, אי נמי איכא למימר שמא יאמרו שלא תפסיד השניה בעבור פריחה לשלישית. ועל דרך זו נפרש כל הבבא:

⁵⁷ פ"ה, הראשונה.

⁵⁸ פ"א מ"ב.

⁵⁹ כ"ה ברא"ש בשם הר"י מאורליינ"ש, ובמפרש בשם רבינו יעקב הלוי [התי' בלבד]. וכן איתא בתוס' יומא סה ע"ב ד"ה ומשום, ובפ"ה הר"ה כאן בסתמא [ועי' ש"מ כג ע"ב אות ד שהגיה במפרש רבינו זרחיה הלוי במקום רבינו יעקב הלוי, אך בהעתיקת הגהות הש"מ מהר"ש עדני (בנין שלמה) ליתא להגהה זו]. ל"מ במקום נוסף שהר"י מאורליינ"ש היה לוי.

בחזירתו השלישית והרביעית אין להם כלום החמישית יש לה אחת הששית יש לה שתיים השביעית יש לה חמש פרח וחזר פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו החמישית והששית אין להם כלום השביעית יש לה ארבע ויש אומרים השביעית לא הפסידה כלום ואם פרח מבין המתות לכולן הרי כולן ימותו:

פרח וחזר [וכו'] פרח וחזר. י"א⁶⁰ דהני פרח וחזר לא קאי אראשונה ושניה ומשום דכיון דאין להן כלום הוו להו מתות ותנן ואם פרח מבין המתות כולם ימותו. וזה אינו נכון כי קיני הראשונה אינן מתות כי אם בעבור ספק האחרות ואינו בכלל ואם פרח מבין המתות אלא ודאי פשיטא דאראשונה לא מצי קאי כי איך יקריבו לא בחמישית ולא בששית שמא קן ראשונה אותו או כולו חטאת או כולו עולה כי יש לספק אימר פרח כל הקן הראשונה: **הראשונה והשניה והשלישית והרביעית אין להן כלום.** כי יש לספק כל הד' פריחות פרחו מגוף קיני השלישית והרביעית, ועתה אם יעשה מן הרביעית חטאת איכא למיחש שמא הד' פרידין אשר פרחו שתיים בפריחה וב' בחזרה שמא ממנה היו, ושמא כולם עולות או חטאות במקום שהם, ואם יעשה מן הד' או חטאת או עולה נמצאו בו ה' חטאות או ה' עולות, והחמישית אימר פרחו ממנה ד'. ולכך אינה יכולה לעשות כי אם חטאת אחת ועולה אחת, שאם יעשה ממנה ב' חטאות או ב' עולות יש לחוש הד' שפרחו ממנה יקריב כלן חטאות או כולן עולות ונמצאו ו' חטאות או עולות מחמש קינים אעפ"י שמן הדין אין לה להפסיד בשביל פריחה ממנה לרביעית ולפי שהרביעית אין לה כלום אך מ"מ היא מפסדת משום גזירה כדפרישית לעיל גבי שניה ושלישית:

והשביעית יש לה חמש. לפי שלא הפסידה רק בחזרות ולא היו שם אלא שני חזרות: **פרח וחזר פוסל אחד בהליכתו וכו' החמישית והששית אין להם כלום.** לפי שששה פרידין פרחו ממנה ושמא כולם מגופה של ששית היו, ואם הוא מקריב אותם חטאת שמא יעשו כן מששה פרידין במקום שהן ונמצא ז' חטאות מו' קינים: **והשביעית יש לה ד'.** לפי שלא פרחו ממנה רק ג' פרידין בג' חזרות ולכך יש לה ד' קינים קרבים, שאם אתה נותן לה ה' חטאות איכא למיחש שמא הג' פרידין ממנה מגופה ואם היו השאר קרבין איכא למיחש שמא יעשו כן מן הג' חטאות ונמצאו ח' חטאות בז' קינים: **ויש אומרים שביעית לא הפסידה כלום.** ויקריב ז' חטאות וז' עולות, דכיון שהפסידה שכולם מתות ליכא למיגזר כדגזרינן בפריחה קמייתא דגזרינן חזרה אטו פריחה. ומיהו הלשון אינו נכון, דהוה ליה למיתני השביעית נשכרת שהרי חזרה זו כי לא היו אלא ה' ועתה יש לה ז'. אבל הכי יש לפרש לא הפסידה כלום מכבתחלה טרם חזרה זו שאז מן הדין אין לה אלא ה' שהפסידה ב' בשתי חזרות והשתא נמי יש לה חמש שלא הפסידה כלום בחזרה זו, אבל שבע אין לה משום דאיכא למיגזר חזרה שלישית אטו חזרה שנייה. אבל

⁶⁰ כ"א במפרש (כג: ד"ה פרח וחזר).

ליכא למימר דאפילו ה' אין לה (אלא) משום דגזרינן אטו אחרינן, דכיון דכולהו מתות כולי האי לא גזרינן. והקשה ה"ר יעקב מאורלייש איך יתכן לומר שימותו השניה או השלישית לבד אחת משום גזירה וכן בפרה וחזר שנית יש מהם שמתים כולם משום גזירה, וביומא [פרק] שני שעירי⁶¹ פריך בהדיא ומשום גזירה ימותו עלה ההיא דקאמר אין עולין להם לשנה הבאה פי' בני העיר ששלחו שקליהם ונגנבו או נאבדו ולשנה הבאה נמצאו אין מועלין בהם לשנה הבאה ורבי יהודה אומר עולים, וקאמר⁶² מאי טעמא דרבי יהודה קא סבר חובות של שנה זו עולות לשנה הבאה, לפי שאדם המביא חובתו דעתו וכוונתו דשאם לא יועילו בשנה זו כגון אם נגנבו שיועילו לו לשנה הבאה אם ימצאו. וקא מוטיב ליה אביי מפר ושעיר של יום הכיפורים שאבדו והפרישו אחרים תחתיהם כולם ימותו, פי' אם נמצאו אותם שהפריש כבר. ואמאי ימותו שהרי גם היה דעתו של מביא פר ושעיר אלו שאם לא יועיל בשנה זו שיועילו בשנה הבאה לכשימצאו, דלא דאמי לשאר חטאות שכפרו בעליה באחר דק"ל (למימר) למיתה אזלא, דאיכא למימר דהתם בחטאת חלב איירי כי אין דעת המביא שאם לא יועילו לכפר לו שיועיל לו לכשיעשה חטא כזה כי אין אדם מצפה שיחטא פעם אחרת. ומשני קרבנות צבור כדקאמ' שאני⁶³ קרבנות ציבור כדר' טבי דא"ר טבי חדש בחזשו אמרה תורה חדש והבא לי קרבן מתרומה חדשה. ופריך הא תינח שעיר פר מאי איכא למימר, פי' שפר לא היה משל צבור כי אם משלו. ומשני גזירה אטו שעיר, ופריך ומשום גזירה ימותו, הא אית ליה תקנתא ברעייה כדפרישית⁶⁴. אבל כאן רעייה אי איפשר דאין פדיון לעוף⁶⁵. ובזה מיושבת חזא דזבחים פרק התערובות⁶⁶ דקאמר התם דזבחים שנתערבו בשור הנסקל ימותו, ומפ' בגמ'⁶⁷ דהיינו משום גזירה שמא יטול מן הקבוע, ואקשי⁶⁸ ומשום גזירה ימותו, אלא ודאי היינו טעמא דהתם משום דלית ליה תקנתא ברעייה הואיל ונתערבו בין המתות. וה"ר יעקב מתרץ דהתם להכי פריך ומשום גזירה ימותו משום דלאו גזירה מעלייתא למיגזר פר אטו שעיר⁶⁹, תדע דכי משני התם גזירה שמא יאמרו הגורל קובעו משנה לחברתה לא פריך משום גזירה ימותו ובתר הכי משני פר אטו שעיר פריך ליה:

ואם פרח מבין המתות לכולן כולן ימותו. פי' מבין החטאות המתות דעלמא. וי"מ דאראשונה ואדכותה קאי שאין להן כלום וחשבי להו כמתות וליכא כדפרישית לעיל⁷⁰:

⁶¹ סה ע"ב.

⁶² לפנינו ביומא, אמר רבא [וע"ז קאי 'וקא מוטיב ליה אביי' להלן].

⁶³ בכת"י שני קרבנות. ולפנינו ע"פ יומא שם.

⁶⁴ עי' לעיל פ"א מ"ב ד"ה אפילו אחד ברבוא כולן ימותו.

⁶⁵ מנחות ק ע"ב.

⁶⁶ ע ע"ב.

⁶⁷ שם עג ע"ב.

⁶⁸ בתוס' יומא סה ע"ב סד"ה ומשום.

⁶⁹ כ"ה בתוס' שם בתי' ב', ועי' תוס' הרא"ש יומא שם ד"ה ומשום.

⁷⁰ ד"ה פרח וחזר [וכו'] פרח וחזר.

ד קן סתומה וקן מפורשת פרה מן הסתומה למפורשת יקח זוג לשני חזר או שפרח מן המפורשת ראשון הרי כולן ימותו:

ה חטאת מכאן ועולה מכאן וסתומה באמצע פרה מן האמצע לצדדין אחד הילך ואחד הילך לא הפסיד כלום אלא יאמר זה שהלך אצל חטאות חטאת וזה שהלך אצל עולות עולה חזר לאמצע

ד קן סתומה וקן מפורשת כו'. שעדיין לא נתפרשה⁷¹. וקן מפורשת, שנתפרשה זו לחטאת וזו לעולה, אם פרח פרידה אחת מן הסתומה למפורשת ונתערב בין המפורשת יקח זוג לשני, והמפורש כולן ימותו שהרי חטאת שנתערבה בעולה הוי שאין אנו מכירין גוף המפורשת אי זו חטאת ואי זו עולה:

חזר או שפרח כו'. מן המפורשת לסתומה. או שפרח ראשון כולן ימותו, דחטאת שנתערבה בעולה הוי באותו שפרח אינו ידוע אם הוא חטאת או עולה:

ה חטאת מכאן ועולה מכאן וסתומה באמצע כו'. חטאת מפורשת שנתפרשה ג"כ לעולה וקן סתומה באמצע בין החטאת⁷². אם פרח גוזל אחד אצל החטאות והשני אצל העולה לא הפסיד כלום כי עתה תתפרש הסתומה בעשיית כהן שתאמר זה שהלך אצל חטאות חטאת וזה שהלך אצל עולות עולה:

חזר לאמצע באמצעיים⁷³ ימותו. אחד מפה ואחד מפה ימותו, דאיכא למיחש שמא החטאת פרח מפה והעולה מצד השני ונתערבו זו בזו. והצדדין אלו שלצד החטאות חטאת, ואלו שלצד העולות עולה:

וחזר ופרח מן האמצע לצדדין כולן ימותו. ה"ג. ול"ג או שפרח⁷⁴, דמשמע דתרי מילי נינהו, והיינו חזר שפרח כתחלה מן האמצע לצדדין, שהרי כבר שנינו לא הפסיד כלום וקמ"ל רבותא דאע"ג דאיכא ספק ספיקא ימותו⁷⁵:

אין מביאין תורים כנגד בני יונה. האשה שהביאה חטאתה תור. כסדר כל הקרבנות שהחטאת קודמת לעולה, כדאיתא בפרק תמיד נשחט⁷⁶:

תכפול ותביא עולתה תור. להביא ממין החטאת. ולא מיבעיא כי הביאה חטאת תחלה דהשתא איכא תרתי, אלא אפילו עשה כהן שלא כדין והקריב אשר לעולה ראשונה, אעפ"כ

⁷¹ זהו פ" על קן סתומה.

⁷² הלשון צריך תיקון. ואולי צ"ל 'חטאת מפורשת שנתפרשה וקן סתומה באמצע בין החטאת לעולה'.

⁷³ נדצ"ל 'האמצעיים', כלפינו.

⁷⁴ כ"כ הרא"ש (ועיי"ש בשם הראב"ד, ובפיהמ"ש להרמב"ם). וכ"ה גיר' המפרש והרע"ב. וכן ציין השט"מ (אות א)

למחוק תיבות אלו.

⁷⁵ עיין כע"ז ברמב"ם הלכות ביכורים פ"א הל' ל.

⁷⁶ פסחים נט ע"א.

האמצעיים ימותו אלו יקרבו חטאות ואלו יקרבו עולות חזר או שפרח מן האמצע לצדדין הרי כולן ימותו: אין מביאין תורין כנגד בני יונה ולא בני יונה כנגד תורין כיצד האשה שהביאה חטאתה תור ועולתה בן יונה תכפול ותביא עולתה תור עולתה תור וחטאתה בן יונה תכפול ותביא עולתה בן יונה בן עזאי אומר הולכין אחר הראשון. האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה עולתה ומתה לא יביאו היורשין חטאתה:

צריכה להביא עולה ממין חטאת כי הכל הולך אחר החטאת, כדדריש בסיפרי⁷⁷ אחד לעולה ואחד לחטאת וכפר ללמדנו שממין הכפרה צריך להביא. תימא⁷⁸ דהכא משמע שאם הביאה חטאתה בן יונה אינה צריכה להביא קרבן אחר אעפ"י שהביאה עולתה ראשונה. ובפרק תמיד נשחט⁷⁹ משמע דאי לאו קרא דגלי במצורע דלא עיכובא הוא מדכתיב⁸⁰ והעלה אשר העלה כבר הייתי אומר שאם קרבה העולה אשר לחטאת ראשונה כו', על דרך זה בנה אב שכל החטאות קודמות לעולה, פ' אפילו עיכובא נמי איכא דאי לא סבר ליה דלהוי עכובא מאי פריך דילמא הכא בדיעבד איירי דלמסקנא נמי דמשני והעלה אשר העלה כבר, מ"מ לכתחלה החטאת קודמת לעולה משום דכתיב ואחר ישחט את העולה. ותירץ רבי' חיים דבמצורע איצטריך קרא משום דסד"א דעיכובא הוי דכתיב ביה⁸¹ זאת תהיה תורת המצורע בהוייתו יהא ומשום עכובא. ועוד יש לתרץ משום דכתיב⁸² ואחר ישחט את העולה, ושנה בו הכתוב לעכב:

האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה. בקידושין⁸³ פליגי בה רב ושמואל⁸⁴, דאיכא מאן דמוקי מתנ' כשהפרישתה מחיים דאי לאחר מיתה לא יהיו היורשין נזקקין להביא משום דהוי מלוה על פה שאינה גובה מן היורשין. ואיכא מאן דסבירא ליה דאפילו בשהפרישתה לאחר מיתה מיירי משום דמלוה הכתובה בתורה כשטר דמיא:

יביאו יורשין עולתה. דעולה באה לאחר מיתה:

לא יביאו יורשין חטאתה. דחטאת שמתו בעליה הלכתא גמירי לה דלמיתה אזלא. והא דתניא בתורת כהנים⁸⁵ מנין שאם הביאה עולתה ומתה יביאו יורשין חטאת ת"ל אחד לעולה ואחד לחטאת. והיה רוצה ה"ר יעקב⁸⁶ לתרץ דהתם מיירי בעוף, וגמירי דאין חטאת העוף

⁷⁷ [ספרא] תזריע פרק ד ה"ג. ועי' ש"מ כג: אות יח. ותיו"ט ד"ה תכפול. וע"ע ספרא ויקרא דיבורא דחובה פרק יח ה"ג ומצורע פרשתא ד ה"ד.

⁷⁸ ק איתא במפרש וברא"ש.

⁷⁹ פסחים נט ע"א.

⁸⁰ ויקרא יד כ.

⁸¹ ויקרא יד ב.

⁸² ויקרא יד יט.

⁸³ יג ע"ב.

⁸⁴ שם איתא רב יהודה אמר שמואל ורב אסי אמר רבי יוחנן, עיי"ש.

⁸⁵ עיין במה שמצויין לעיל הערה 77, ועיין פ' הרא"ש והג' יעיר קינו.

⁸⁶ ברא"ש, ה"ר יעקב מאורלייני"ש.

פרק שלישי – במה דברים אמורים

א במה דברים אמורים בכהן נמלך אבל בכהן שאינו נמלך אחת לזו ואחת לזו שנים לזו ושנים לזו שלש לזו ושלש לזו עשה כולן למעלה מחצה כשר ומחצה פסול כולן למטן מחצה כשר ומחצה פסול חצים למעלה וחצים למטה את שלמעלה מחצה כשר ומחצה פסול ואת שלמטה מחצה כשר ומחצה פסול:

מתה⁸⁷, חמש חטאות מתות שהם הלכה למשה מסיני כמו שאין חטאת צבור מתה כדאמרין ביומא⁸⁸. ופרש"י ז"ל⁸⁹ הטעם הואיל וליתא בכולהו החטאות המתות דאינה בכלל תמורה חטאת דאין צבור ממירין⁹⁰, והואיל וליתה בכולהו חד מינייהו ועוף נמי אינו בכלל תמורה כדאמר' ביומא⁹¹ דאין תמורה לעוף אינו בכלל חמש חטאות המתות. ושוב חזר בו רש"י ז"ל⁹² דר' יהודה פליג עלה וס"ל דיש תמורה לעוף⁹³ וסתם סיפרי⁹⁴ ר' יהודה:

סליק פירקא

א במה דברים אמורים בכהן נמלך כו'. עד עתה דברנו בכהן הבא לימלך אחר כל אלו הספקות, ומזה השמיענו משנתנו כי זה המשפט לאמר לו. אך בכהן שאינו נמלך כי אחרי שנתערבו לא שאל על פי החכמים ועשה כחכמתו אין לו דין שוה כאשר למעלה: אחת לזו ושנים לזו כו'. אפירקא קמא קאי דאמ' ⁹⁵ בחובה וחובה שנתערבו זו בזו כו', והכא נמי איירי דמה נפשך חציין חטאות וחציין עולות: חציין למעלה וחציין למטה שלמעלה מחצה כשר ומחצה פסול. כי אפילו יהיו של מעלן לאשה אחת כולן, ושלמטה לחברתה מ"מ דלמעלה ומטה מחצה כשר ומחצה פסול, כי בידוע שמתחלקין חציין עולות וחציין חטאות:

ב אחת לזו ושנים לזו ושלש לזו ועשר לזו כו'. פשיטא היא למבין, עד חציין למעלה וחציין למטה המרובה כשר. פי' כמנין המרובה כשר, כגון מאה לזו וי' לזו ונתערבו יחד

⁸⁷ עי' רש"י נזיר כא: סד"ה והיינו טעמא. וכן איתא בתוספתא תמורה פ"א ה"ט. וע"ע שער המלך הל' פסולי המוקדשין פ"ד ה"א.

⁸⁸ נ ע"א.

⁸⁹ עיין הג' יעיר קינו על הרא"ש סוף אות ז.

⁹⁰ תמורה יג ע"א.

⁹¹ נדצ"ל בתמורה (יג ע"א).

⁹² תיבות רש"י ז"ל נכתבו בכת"י על הגליון, ועיין לעיל הערה 89.

⁹³ עיין הגהות יעיר קינו, שהקשה היכן מצינו שרבי יהודה סובר שעופות עושין תמורה. וכן משמע מלשון הגמ' תמורה לא: "והרי עופות דקדשי מזבח הן ותנן המנחות והעופות אין עושין תמורה וכו'" ולא תי' שם הא מני ר' יהודה היא כדלהלן שם.

⁹⁴ צ"ל ספרא (סנהדרין פו ע"א).

⁹⁵ משנה ג.

ב אחת לזו ושתיים לזו ושלוש לזו ועשר לזו ומאה לזו עשה כולן למעלה מחצה כשר ומחצה פסול כולן למטן מחצה כשר ומחצה פסול חצין למעלה וחצין למטן המרובה כשר זה הכלל כל מקום שאתה יכול לחלוק את הקינים ולא יהו משל אשה אחת בין מלמעלה בין מלמטן מחצה כשר ומחצה פסול וכל מקום שאין אתה יכול לחלוק את הקינים עד שיהו משל אשה אחת בין מלמעלה בין מלמטן המרובה כשר:

הרי כאן מאתים ועשרים פרידין, והקריבם הכהן מאה ועשר למעלה וכנגדן למטה, מה נפשך המאתים כשרים כי אפי' יהיו כל י' הקינים של אשה אחת שהמועט שלה כולם למעלה או כולם למטה מ"מ יש [מהעשר] עשרה פרידין כשרים, שכן דינם לחלקם חציין למעלה וחציין למטה. והתשעים של אשה אחת מתפרשין בעשיית כהן, הרי מאה ועשר כשרין למטה, וכן למעלה ממה נפשך. וכן המשפט בשתיים לזו ושלוש לזו הרי כאן חמשה קינים העולים לי' פרידין, והקריב ה' למעלה וה' למטה מה נפשך יש כאן שש פרידין כשרים, כי אפילו יהיו כל שתי הקינים שמעטה⁹⁶ הם למעלה, מ"מ יש קן אחד כשר כי הם מתחלקין לחטאות ועולות, והפרידה החמישית היא מתפרשת לעולה בשביל אשה אחרת, הרי יש למעלה ג' פרידין כשרים, ב' לאשה אחת ואחד לחברתה, וכנגדן מלמטה. כי כאשר תאמר כי כל שתי הקינים של אשה אחת למטה מ"מ קן אחד מהם כשר והפרידה החמישית מתפרשת לחטאת בשביל אשה אחרת, הרי יש למטה ג' כשרין ולמטה⁹⁷ ג', הרי יש ג' קינים כשרים כמנין המרובה:

זה הכלל כל מקום שאתה יכול לחלוק ולא יהו באשה אחת למעלה ולמטה מחצה כשר ומחצה פסול וכל מקום שאי אתה יכול לחלוק הקינים ויהא מאשה אחת בין מלמעלה בין מלמטה המרובה כשר. ה"ג, וה"פ כל מקום שאתה יכול לומר ולחלק הקינים שלא תיזקק לומר כי אשה אחת יש לה קינים למעלה ולמטה כגון בשוין, והקריב חציין למעלה וחציין למטה, כי תוכל לומר שלמעלה לאשה אחת ושלמטה לחברתה, מחצה כשר ומחצה פסול, כמו ששנינו במשנתנו. אך במקום שאי אתה יכול לחלוק בקינים שלא תצטרך לומר כי מאשה אחת יש לה למעלה ולמטה כגון במרובין מזו, והקריב חציין למעלה וחציין למטה כי אי אפשר שהאשה אשר קיניה מרובין לא יהיו לה קינים למעלה ולמטה, המרובה כשר, פ' כמנין המרובה כשר, כמו שפרשתי:

ג חטאת לזו ועולה⁹⁸ לזו. פשוטה היא למבין. אך צריך עיון כי בזבחים פרק חטאת העוף⁹⁹ מביא התלמוד משנה זו להוכיח דליתה לדרכי יהושע, דקאמ' התם עולת העוף שעשאה

⁹⁶ נדצ"ל 'שתי הקינים של המועט הם למעלה'.

⁹⁷ צ"ל ולמטה ג'.

⁹⁸ בכת"י איתא בטעות 'חטאת למעלה לזו', ותוקן כאן ע"פ לשון המשנה שלפנינו.

⁹⁹ זבחים to ע"ב.

ג. חטאת לזו ועולה לזו עשה כולן למעלן מחצה כשר ומחצה פסול כולן למטן מחצה כשר ומחצה פסול חצין למעלן וחצין למטן שתיהן פסול שאני אומר חטאת קריבה למעלן ועולה למטן;

ד. חטאת ועולה וסתומה ומפורשת עשה כולן למעלן מחצה כשר ומחצה פסול כולן למטה מחצה כשר ומחצה פסול חצין למעלן וחצין למטן אין כשר אלא סתומה והיא מתחלקת ביניהן;

למטה כמעשה חטאת העוף, ת"ש חטאת לזו והעולות לזו כו' ואי אמרת נמשכת ונעשית חטאת העוף נהי נמי דעולה קריבה למטה תימשך ותיהוי חטאת העוף. והשתא תימה אמאי שביק מתני' דלעיל¹⁰⁰ דקתני כולן למטה מחצה כשר ומחצה פסול, ואמאי נהי נמי דעולה קריבה למטה תימשך ותיהוי חטאת העוף. ומיהו י"ל דודאי מרישא לא מצי למיפשט מידי דאיירי בשתי נשים וא"כ איך יועילו עולות של רחל להקרב למטה ללאה כי העולות שמא הן לאשה אחרת ואיך יועילו לשם אחת שמא הם לאשה אחרת, וא"ל לקני רחל שיועילו ללאה. אך ממשנה זו מדקדק התלמוד דקתני חטאת לזו ועולה לזו כו' ומסתמא שתי נשים (לו) שלקחו זו חטאת ועולה וזו חטאת ועולה כל אחת הייתה חייבת קן אחת אכן בפעם הזאת לא היה להן פנאי לקחת רק פרידה אחת, ופי' זו לחטאת וזו לעולה, ובפעם האחרת תביא הפרידה השנית, ומדקתני במתני' כולן למטה מחצה פסול משמע פסול לגמרי ולא הועילו החציין, ואמאי מ"מ תהני ותפטר אותה שהקריבה עולה מחטאת שעתידה להקריב, ובמתני' משמע דלא נפטרה כלל. ומשני איכ' ¹⁰¹ דא"ר בחד גברא בתרי גברי מי אמרי'. פי' אפי' הואיל ושתי נשים הם נמצא שהקריב הקרבן רחל לשם לאה וחטאת שנשחטה בשינוי בעלים נפסלת:

ד. חטאת ועולה וסתומה ומפורשת¹⁰². ה"ג רש"י ז"ל בזבחים¹⁰³, וה"פ בשתי נשים מיירי שהיתה כל אחת ואחת צריכה לשלם קרבנות, זו לב' עולות וחטאת אחת וזו לב' חטאות ועולה אחת ולקחו שלשה קינים אלו פי' והובררו הפרידים חטאת זו תהא לאשה זו ועולה זו לחברתה והונח אותו הקן לבדד, והקן השני עדיין היה סתומה ולא נתפרשו כלל לא שמותיהן ולא בעליהן והונח גם זה לבדד, והקן השלישי נתפרשו הפרידין זו לחטאת וזו לעולה אך לא הובררו בעליהן. והלך הכהן והקריב כל וקן וקן לבדד, כולן למטה כו' עד חציין למעלה אם בתחלה הקריב הכהן¹⁰⁴ הראשון שהוברר הוא ובעליו חציין למעלה וחציין

¹⁰⁰ משנה ב. ועי' תוס' זבחים יז: ד"ה בתרי, שהקשו כן ממשנה א.

¹⁰¹ צ"ל אימור.

¹⁰² צ"ל ומפורשת.

¹⁰³ יז ע"ב.

¹⁰⁴ נדצ"ל 'הקריב הקן הראשון'.

ה' חטאת שנתערבה בחובה אין כשר אלא מנין חטאת שבחובה חובה שנים בחטאת מחצה כשר ומחצה פסול וחטאת שנים בחובה במנין שבחובה כשר וכן עולה שנתערבה בחובה אין

למטה ואחרי כן הקריב המפורשת שלא הובררו הבעלים כי אם שמות הפרידין חציין למעלה וחציין למטה אין כשר אלא סתומה, כי במפורשת יש לספק שמא חטאת קריבה למעלה ועולה למטה. ומבבא זו מדקדק התלמוד בזבחים דעולה שעשאה למטה כמעשה חטאת העוף פסולה, שהרי מפורשת זו לא הובררו בעליהן, וא"כ אפ"ל תועיל העולה שנעשית למטה לשם אותה שהיתה צריכה מן המפורשת, שהרי עדיין לא הובררו הבעלים. ומפי¹⁰⁵ זה ניחא למה הוצרך להשמיענו בג' קינים ליתני סתומה ומפורשת ותו לא, אלא להכי תנא חטאת ועולה לגלויי עליה דמפורשת, ודלא מיירי בהובררו בעלים, מדמשני בלישנא דברישא תנא חטאת לעולה דמיירי בהוברר היא ובעליה ולבסוף מפורשת שלא נתפרשו הבעלים. אך הראב"ד ז"ל גורס **חטאת ועולה סתומה ומפורשת**, וה"פ חטאת ועולה כגון החטאת והעולה של קן סתומה לזו וחטאת ועולה מפורשת, ונתערבו סתומה ומפורשת יחד, והקריב חצי הפרידים למעלה וחצי הפרידים למטה, אין כשר אלא כמנין סתומה דאפילו אם חטאת [ה]מפורשת למעלה וא' מן הסתומה למטה, ולמטה ג"כ עולה המפורשת ואחד מן הסתומה הרי כל הסתומה כשרה, וגם איפשר שתהא הסתומה פסול אחד כגון אם נעשית כולו למעלה או למטה והמפורשת ג"כ כולה למטה או כולה למעלה, אך יש מ"מ זו ב' הפרידין במנין סתומה כשרין א' מן הסתומה ואחד מן המפורשת, ולהכי נקט סתומה לפי שאי אפשר לסתומה שלא יהיה אחד ממנה כשר אפילו אם תהיה כולה למעלה או כולה למטה מ"מ יש אחד מהם כשר, אבל המפורשת איפשר שתהא כולה פסולה, כי שמא חטאת קריבה למעלה ועולה קרבה למטה, אך ההיא דזבחים אינה מיושבת לפי זה. ואפילו אם נפרש משנתינו בג' קנים כגירסת רש"י אי אפשר לפרש כפירוש זה שהקריבן מעורבבין חצי הפרידין וחציין למטה וסתומה כמנין סתומה כמו שפירשתי:

ה' חטאת שנתערבה בחובה כו'. פ"ל חטאת שנתערבה בחובה סתומה אחת והרי יש כאן ג' פרידין והקריב הכהן ב' למטה וא' למעלה כי כן עולה בדעתו לפי שאם חטאת הקריב השנים למטה ועתה אין כשר אלא חטאת אחד, כי יש לחוש שמא החובה היא למטה כולה, והחטאת הנתערב הוא למעלה ונמצא חטאת אחד מן החובה כשר, אך אם הקריב ב' למעלה ואחד למטה יש שנים כשרין, דאפילו אם החטאת הנתערב למעלה מ"מ החובה שהיא אחד למעלה ואחד למטה ואז נצטרך לפרש דמתני' מיירי לבד מן הנתערב, והכי מיפרשא מתני' כולה: **חובה שנים בחטאת.** פ"ל חטאת שנתערבה בשנים חובות, עתה יש כאן ה' פרידין ג' למעלה וב' למטה. עתה יש לספק כי חטאת המעורב הוא למעלה וחובה אחת שלימה למטה וחובה

¹⁰⁵ נדצ"ל 'ומפני זה', או 'ולפי זה'.

כשר אלא מנין עולות שבחובה חובה שנים בעולה מחצה כשר ומחצה פסול עולה שנים בחובה
המנין שבחובה כשר:

אחת שלימה למעלה הרי יש כאן ב' כשרין, אחת מחובה זו ואחת מחובה אחרת, והיינו מחצה כשר ומחצה פסול, דמתני' מיירי לבר מדידיה כי בענין זה הוא פסול, לבד השנים הפסולין. ופעמים שהוא כשר לבד ב' אחרים כגון ג' למטה וב' למעלה, ועתה אפילו נאמר כי החטאת היא למעלה, מ"מ יש אחד מהן שלמעלה כשר שמתפרש בעשיית כהן ולמטה שנים ממה נפשך אחד כנגד אותו שקרב למעלה וחטאת אחרת מחובה השנית ג"כ אחד כשר, והמעורב קרב למעלה הרי ג', ואם הקריב ד' מלמעלה ואחד מלמטה יש כאן ג' כשרים, כי אפילו א"ת שחטאת המעורב קרב למעלה מ"מ מן הג' שנשארו יש ב' כשרים שאפילו חובה אחת שלימה הקריבה יש אחד מהם כשר, והשלישי מתפרש מן החובה השנית לעולה וחבירו כנגדו למטה, הרי יש כאן ג' כשרים. ואם הקריב ד' למטה וא' למעלה יש ב' כשרין וג' פסולין, כי שמא הד' שלמטה הם הם השתי חובות ונמצאו מחציתן כשרין ואותו שלמעלה הוא החטאת, הרי לך פעמים ג' כשרים ופעמים ב' לבדם, דמתני' מיירי לבד מן הנתערב, וק"ל להבין:

חטאת שנים בחובה. שני חטאות בחובה אחת, הרי יש כאן ד' פרידין והקריב חציין למעלה וחציין למטה, הרי מנין חטאות שבחובה, דהיינו חטאת א' כשר, שאפילו תאמר שכל החטאות קרבו למעלה מ"מ אחד מן החובה הקריבה למטה כשירה, וכן אם קרבן¹⁰⁶ כולן למעלה. ואם הג' למעלה וא' למטה יש שנים כשרין שאפילו תאמר ששני החטאות הם למעלה מ"מ החובה מתפרשת א' לחטאת וא' לעולה, וכן סתמא דמילתא הואיל והם ד' הקריב חציין למעלה וחציין למטה ולא דמי להנהו דלעיל דאיכא ה'. ויש להקשות שהרי כבר תנא ליה בבבא דלעיל, חטאת שנתערבה בחובה אין כשר כו', ולמה לי תו למתנייה הכא בסיפא. ונראה לה"ר יעקב דברישא כייל והדר לפי ששינונו בפ"ק¹⁰⁷ דבכהן נמלך חטאת שנתערבה בחובה בכל ענין אין כשר אלא כמנין חטאת שבחובה הכא אין כן המשפט דחובה שניה כו'. והראב"ד ז"ל מפרש בע"א וכן עיקר, **חטאת שנתערבה בחובה**, שוה בשוה, שני חטאות בחובה אחת שמנין הפרידין שוין, והקריב חציין למעלה וחציין למטה. אין כשר אלא חטאת אחד, שיש לספק שמא החטאת קרבה למעלה והחובה קרבה למטה הרי חטאת אחד מן החובה כשר. **חובה שנים בחטאת**, פ' פי שנים כחטאת, שני חטאות בשני חובות כי לפי מנין הפרידין יתירין החובות על החטאות פי שנים הרי יש כאן ששה פרידין והקריב ג' פרידין למעלה וג' למטה מחצה כשר ומחצה פסול, כי אפילו תאמר שהשני חטאות למעלה, מ"מ יש אחד מן החובה שקרבה למעלה שמתפרש בעשיית כהן

¹⁰⁶ נדצ"ל קרבן.

¹⁰⁷ משנה ב.

וְהָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה הִרִי עָלַי קָן כְּשֶׁאֵלֵךְ זָכָר יִלְדָּה זָכָר מִבִּיָּאָה שְׁתֵּי קָנִים אַחַת לְנִדְרָה וְאַחַת לְחֻבָּתָהּ נִתְּנָתָם לְכַהֵן הַכֹּהֵן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת שְׁלֹשׁ פְּרִידִים מִלְּמַעֲלָן וְאַחַת מִלְּמַטָּן לֹא עָשָׂה כֵּן אֵלֹא עָשָׂה שְׁתֵּים לְמַעֲלָן וְשְׁתֵּים לְמַטָּן וְלֹא נִמְלָךְ צָרִיכָה לְהַבִּיאַ עוֹד פְּרִידָה אַחַת וּיִקְרִיבָנָה לְמַעֲלָן מִמִּין אֶחָד מִשְׁנֵי מִיָּנִין תְּבִיאַ שְׁתֵּים פִּירְשָׁה נִדְרָה צָרִיכָה לְהַבִּיאַ עוֹד שְׁלֹשׁ פְּרִידִים מִמִּין אֶחָד

לַעֲוֹלָה וּכְנֻגְדּוֹ אֶחָד לְחֻטָּאת לְמִטָּה וּמִן הַחֻבָּה הַשְּׁנִיָּה הַקְּרִיבָה כּוֹלָה לְמִטָּה, מִה נִפְשָׁךְ אֶחָד מֵהֶם כֶּשֶׁר, הִרִי ג' כֶּשֶׁרִין. **חֻטָּאת פִּי שְׁנַיִם בַּחֻבָּה**, כְּגוֹן אַרְבַּע חֻטָּאוֹת בַּחֻבָּה אַחַת, כִּי לִפִּי מִסְפֵּר הַפְּרִידִין יִתִּירִין הַחֻטָּאוֹת עֲלֵיהֶם פִּי שְׁנַיִם הַמִּנִּין שֶׁבַחֻבָּה כֶּשֶׁר, כְּלוּמֹר פְּרִידִין כְּמִנִּין הַחֻבָּה כִּי כֹאשֶׁר הַקְּרִיב ג' לְמַעֲלָה וּג' לְמִטָּה אִפִּילוֹ אֶת"ל שְׁכַל הַג' שֶׁלְּמַעֲלָה הֵם חֻטָּאוֹת מ"מ אֶחָד מִן הַחֻטָּאוֹת כֶּשֶׁר שֶׁקָּרַב לְמִטָּה וְאַחַד מִן הַחֻבָּה שֶׁקָּרַב לְמִטָּה כֶּשֶׁר הִרִי ב' כֶּשֶׁרִין כְּמִנִּין פְּרִידִין שֶׁבַחֻבָּה וְלִכְךָ שִׁינָה בְּלִשׁוֹנוֹ שֶׁשִּׁינָה הַמִּנִּין שֶׁבַחֻבָּה כִּי שׁוֹה בְּשׁוֹה אֵין כֶּשֶׁר אֵלֹא כְּמִנִּין חֻטָּאוֹת, וּבִקֵּן שְׁנַיִם כְּמִנִּין כֹּל הַפְּרִידִין שֶׁבַחֻבָּה, וְלֹהֲכִי לֹא תִנָּא נָמִי בְּמִנִּין סְתוּמָה מִשּׁוּם דְּסְתוּמָה מִתְחַלֶּקֶת חֻטָּאֵין חֻטָּאוֹת וְעוֹלוֹת, אֵין בְּהֵן כֶּשֶׁרִין כִּי אִם ב' חֻטָּאוֹת לְבַד בְּלֹא עוֹלָה, וְכֵן יִישֶׁר:

וְהָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה הִרִי עָלַי קָן לְכִשְׁאֵלֵךְ זָכָר כו'. פִּי לִפִּי שֶׁהִיתָה תֹּאֵיבָה לְלִדְתָּ בֶּן זָכָר נִדְרָה לְשֵׁם קָן אֶחָד לְכִשְׁתִּלֵּךְ:

יִלְדָּה בֶּן זָכָר מִבִּיָּאָה ב' קָנִים א' לְנִדְרָה וְא' לְחֻבָּתָהּ נִתְּנָתָם לְכַהֵן הַכֹּהֵן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת ג' פְּרִידִין לְמַעֲלָה. בַּעֲבוּר כִּי לְנִדְרָה דִּינוּ לִהְיוֹת כּוֹלֵן עוֹלוֹת, כְּמוֹ שֶׁשְׁנֵינוּ בִּפְרָק רֵאשׁוֹן¹⁰⁸ בְּנִדְרִים וּבְנִדְבוֹת כּוֹלֵן עוֹלוֹת. וּמִחֻבָּתָהּ מִשְׁפֵּט הַפְּרִידָה הָאֶחָת לִהְיוֹת עוֹלָה, הִרִי ג' עוֹלוֹת מִב' קָנִים אֵלֹו. וְכֵהָן לֹא נִמְלָךְ וְהַקְּרִיב שְׁתֵּים לְמַעֲלָה וּב' לְמִטָּה, כִּי חֲשַׁב בְּלָבוֹ אֲשֶׁר יִהְיוּ ב' הַקָּנִים אֵלֹו לִב' חֻבוֹת. לִכְךָ הַצָּרִיכָה עוֹד לְהַקְּרִיב פְּרִידָה אַחַת וּיִקְרִיבָנָה מִלְּמַעֲלָה, כִּי הִקָּן הָרֵאשׁוֹן אֲשֶׁר הַקְּרִיב אֶחָד לְמַעֲלָה וְאַחַד לְמִטָּה עוֹלָה לְחֻבָּתָהּ כִּי מִשְׁפֵּט הַחֻבָּה לִהְיוֹת רֵאשׁוֹנָה לְבַעֲבוּר כִּי הוֹאִיל וּקְדָמוֹ הַחֻטָּאוֹת שֶׁמִּצִּינוּ שְׁכַל הַחֻטָּאוֹת קוֹדְמוֹת לְעוֹלָה¹⁰⁹ כֹּאשֶׁר תִּקְרִיב הָעוֹלוֹת הָעוֹלָה רֵאשׁוֹנָה נִקְבַּעַת לְחֻבָּתָהּ וְהַשְּׁנִי אֲשֶׁר הִיָּה לְנִדְרָה לֹא נִפְטָרָה אֵלֹא בַּפְּרִידָה אַחַת שֶׁהִיתָה לְמַעֲלָה, וְזֹאת הַפְּרִידָה אֲשֶׁר תְּבִיאַ עֵתָה תַּעֲלֶה לְהַשְׁלֵמַת נִדְרָה:

מִמִּין אֶחָד. כְּלוּמֹר מִשְׁפֵּט זֶה אֲשֶׁר בְּמִינוּ בַּפְּרִידָה אַחַת זֶהוּ כְּשֶׁנִּתְּנָה לְכַהֵן הַד' פְּרִידִין מִמִּין אֶחָד הוּא, אוֹ כּוֹלֵן תּוֹרִין אוֹ כּוֹלֵן בְּנֵי יוֹנָה, וְיִוְדַע גַּם עֵתָה אוֹתוֹ הַמִּין שֶׁנִּתְּנָה לְכַהֵן:

מִשְׁנֵי מִיָּנִים תְּבִיאַ שְׁנַיִם. אֵךְ אִם נִתְּנָה הָאִשָּׁה לְכַהֵן שְׁתֵּי תּוֹרִים וְשְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה וְהַקְּרִיב מִן הָאֶחָד אֶחָד לְמַעֲלָה וְאַחַד לְמִטָּה וְאֵת מִין הַשְּׁנִי כְּמִשְׁפֵּט הָרֵאשׁוֹן, אֵךְ לֹא יִדְעֵנוּ אִיזָה מִין קֹדֶם, וְעֵתָה יֵשׁ לְסַפֵּק שְׁמֵא הַקְּרִיב מִין תּוֹרִים רֵאשׁוֹנָה וְעָלוּ לְחֻבָּתָהּ וּמִין הַשְּׁנִי אֲשֶׁר הִיָּה

¹⁰⁸ מִשְׁנָה א.

¹⁰⁹ עֵיין לַעֲלִיל פ"א מ"א וּפ"ב מ"ה.

משני מינין תביא ארבע קבעה נדרה צריכה להביא עוד חמש פרידים ממין אחד משני מינין תביא שש נתנתם לכהן ואין ידוע מה נתנה הלך הכהן ועשה ואין ידוע מה עשה צריכה להביא

לנדרה היה בני יונה וצריכה להביא בן יונה להשלמת נדרה, ועוד צריכה להביא תור כי (שמא) יש לספק שמא מין בני יונה קדם ועולה לחובתה, ומין השני אשר היו תורים היו לנדרה, וצריכה להביא עוד תור להשלמת נדרה כי לא נפטרה בבן יונה הואיל ולא היה מאותו המין כנגד בני יונה ולא בני יונה כנגד תורים¹¹⁰:

פירשה לה נדרה. באותה שעה שנדרה הקן פירשה תורים או בני יונה ועתה אינה יודעת אי זו מין פירשה או תורין או בני יונה, ונתנה לכהן ד' פרידין ממין אחד שידוע עתה, והכהן הקריב שתיים למעלה ושתיים למטה, צריכה להביא ג' פרידין אחת מאותו מין שנתנה ושתיים ממין אחר, שהרי צריכה להקריב פרידה אחת ממין אשר נתנה לכהן להשלמת נדרה, ובפרידה זאת לא נפטרה כי אולי פירש נדרה מין אחר שלא נתנה לכהן. הילכך אם נתנה תורים לכהן צריכה להביא תור ושני בני יונה, ואם בני יונה נתנה צריכה להביא שתי תורים ובן יונה:

משני מינין תביא ד'. הדין שאמרנו כבר כשנתנה לכהן מין אחד הידוע, אך אם נתנה לו שני מינין והכהן הקריב מין אחד חציו למעלה וחציו למטה וכבהמין¹¹¹ השני ואינו יודע מי קדם תביא ד' פרידין שתי תורים ושני בני יונה, כי יש לחוש שמא בני יונה היו אחרונים ואפילו לא פירשה היתה צריכה שנים, ועוד תביא שנים אחרונים עתה מפני ספק פירוש, ואותם ד' פרידים לא יתכן שיהיו ג' תורים ובן יונה כי שמא תורים היו אחרונים והיא פירשה בני יונה ולא נפטרה כי אם מאחד וגם להפך א"א בג' בני יונה ותור אחד כי אולי בני יונה היו אחרונים והיא נדרה תורים ולא נפטרה אלא מאחד:

קבעה לה נדרה צריכה להביא עוד ה' פרידין. אם בשעה שפירשה נדרה אמרה הרי עלי קן ממין זו עם חובתי, ושכחה מה פירשה¹¹². וזאת האשה נתפשה כל שעה, כי כאשר אמרה עם חובתי לקרבן גדול נתכוונה שיעשה [מקרבנה] ג' עולות ביחד, שני עולות מקן נדרה ועולה אחת מחובתה. וזאת האשה נתנה ד' פרידין לכהן וכולן ממין אחד. צריכה להביא שתי תורין ושני בני יונה מפני ספק פירוש, כי לא תועיל השלמת נדרה מאותו מין שנתנה לכהן. וב' פרידין ממין אחר, כי שמא אותו מין שנתנה לכהן נדרה ולא נפטרה הואיל ולא היו שתי עולות של נדרה קרבות, כי לג' עולות יחד נתכוונה, לכך תביא ב' תורים ושני בני יונה ועדיין לא¹¹³ כי בגמר דבריה נתפשה באומרה עם חובתי רציתי לנדור ממין החובה תקרה העולה השלישית, וא"כ לא דייה בב' תורים ושני בני יונה, כי אם נתנה לכהן תורים

¹¹⁰ וכן פי' הרא"ש.

¹¹¹ צ"ל וכן המין השני.

¹¹² וכן פי' המפרש שבש"ס.

¹¹³ חסר כאן כמה תיבות בכת".

עוד ארבעה פרידים לנדרה ושתיים לחובתה וחטאת אחת בן עזאי אומר שתי חטאות אמר רבי יהושע זה הוא שאמרו כשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת קולו שבעה כיצד קולו שבעה שתי

יש לספק שמא ג"כ תורים נדרה וצריכה להביא ג' עולות תורים יחד, כי העולה השלישית זקוקה להביאה ממין החובה, וחובתה תורים היו. ואם נתנה לכהן בני יונה יש לספק שמא גם בני יונה נדרה וצריכה להביא ג' עולות מבני יונה אשר זה זקוקה להביא העולה השלישית ממין החובה וחובתה בני יונה היתה לכך צריכה להביא שתי תורים ושני בני יונה ועוד פרידה אחת מאותו מין שנתנה לכהן בקביעות שזקוקה להביאה ממין החובה:

משני מינים תביא שש. כלומר אם נתנה שני מינים והקריב מין אחד חציו למעלה וחציו למטה ומין השני כמשפט הראשון, צריכה להביא שתי תורים ושני בני יונה מפני ספק פירושה כמו שפירשה במין אחד, ועוד צריכה להביא תור ובן יונה מפני עולת קביעותה ואותה עולה צריכה להביא ממין החובה, ולא ידענו מאיזו מין קריבה החובה לכך תביא עוד מספק תור ובן יונה, וה"ה אשר היה יכול להשמיענו כל משפטי שני מינים במין אחד, ולא ידענו איזה מין נתנה, אך ספיקא ליה טפי בשני מינים:

נתנתם לכהן ואינו ידוע כו'. אפירשה ואקיבעא קאי, וזאת האשה נתנה לכהן ד' פרידיו, ואינה יודעת אם מין אחד נתנה או ב' מינים והקריב בלא המלכה ולא ידע אם עשאן כולן למעלה או כולן למטה או חציין למעלה וחציין למטה, ועתה צריכה להביא ב' תורים וב' בני יונה מפני ספק פירושה, ועוד צריכה להביא ב' תורים וב' בני יונה מפני ספק חובתה, ועוד כי שמא החובה קרבה כהלכתה אחד למעלה ואחד למטה והואיל וקבעה זקוקה להביא עולה שלישית ממין חובתה ולא ידענו מאי זה מין קרבה:

וחטאת אחד. כי יש לספק שמא כולן למעלה ולא עלתה החטאת, ומאי זה מין שתרצה תהי חטאת, כי אין צריך להביא החטאת ממין העולה, שהכל הולך אחר החטאת, כמו ששנינו בסוף פרק שני דרבנן אזלי לטעמייהו, וע"ד זה נוכל לפרש אפילו בלא קבעה לה נדרה, ומ"מ תביא שתיים לחובתה כי שמא כולן למטה ולא עלתה לה חובתה לעולה וצריכה להביא עולה ממין חטאת, והנה לא נודע מין החטאת:

ובן עזאי אומר שתי חטאות. דאזיל לטעמיה דס"ל¹¹⁴ הכל הולך אחר הראשונה, ואולי עשה שלא כדין והקריב העולה ראשונה וכולן למעלה וזקוקה להביא ממין עולה ולא ידענו מאי זה מין קרבה עולה:

אמר רבי יהושע (בן לוי¹¹⁵) כו'. כלומר זאת האשה אף על פי שפירשה וקבעה נדרה ושכחה מה פירשה תפטר בששה פרידיו, ד' לספק פירושה ושתיים לחובה, ועכשיו אף על פי שכבר נתנה ד' פרידיו צריכה להביא לבן עזאי שמונה, ולת"ק מיהא שבעה. אף האיל

¹¹⁴ לעיל סוף פ"ב.

¹¹⁵ תיבות 'בן לוי' נראה ט"ס, כדמוכח בזבחים פ"ז ע"ב.

קרניו שתי חצוצרות שתי שוקיו שני חלילין עורו לתוף מעיו לנבלים בני מעיו לכינורות ויש אומרים אף צמרו לתכלת רבי שמעון בן עקשיא אומר זקני עם הארץ כל זמן שמזקינן דעתן מיטרפת עליהן שנאמר מסיר שפה לנאמנים ומעם זקנים יקה אבל זקני תורה אינן כן אלא כל זמן שמזקינן דעתן מתישבת עליהן שנאמר בשישיים חכמה ואורך ימים תבונה:

נשלמה מסכת קנים

הזה כשהוא חי ויש לו כח מרובה לצעוק אינו מוציא אלא קול אחד, וכשהוא מת והקולות יחדלון אז יש לו שבעה קולות, כדמפרש ואזיל:

שתי קרנות לשתי חצוצרות. של תענית שלעולם אין פוחתין שתי חצוצרות. והא דאמרינן במנחות¹¹⁶ דחצוצרות של כסף היו, שמא י"ל דאותן של משה היו של כסף אבל לדורות מקרן¹¹⁷:

מעיו לנבלים. הוא הכרס¹¹⁸ שהוא עב וראוי לכך. אך בני מעיו שהן הדקין אינם ראויין לעשות כי אם הנימין לכנורות:

אף צמרו לתכלת. שהיה צריך להשמעת קול בבגדי כהן גדול לרמונים שהיו של תכלת שהיו אצל הפעמונים והרמונים שהיו מקישין אצל הפעמון¹¹⁹ היה קול הזוג שבתוכו נשמע. וזהו שאמר הכתוב¹²⁰ ונשמע קולו בבואו אל הקודש. ות"ק לא חשיב ליה להאי קול לפי שאף מחיים איפשר להיות, אך (אין) קרניה אין דרך בני אדם לתולשן מחיים:

רבי שמעון בן עקשיא אומר זקני עם הארץ כו'. יש להקשות מה שייך מילתא דרבי שמעון למיתנא הכא. ונראה לה"ר יעקב לפי שדבר באיל כשהוא מת קולותיו מרובים יותר מבעודו חי, אף תלמידי חכמים אף על פי שכחם פוסקת שמזקינן אז דעתם מיושבת עליהם יותר¹²¹:

סליק פירקא

הדרן עלך מסכת קינים

סיימתי מסכת קינים שבח לדר במעונים

¹¹⁶ כח ע"א.

¹¹⁷ כן איתא בתוס' כאן ד"ה שתי, ובמנחות כח ע"א ד"ה חצוצרות.

¹¹⁸ כ"א בערוך ערך נבל א. ועי' תוס'.

¹¹⁹ כן איתא ג"כ בתוס' ד"ה שתי, 'כשנוגפים פעמונים אל הרמונים'. ועיין פ"ה הרשב"ם שמות כח לה שכתב שפעמוני זהב נוקשין ומכין זה לזה אעפ"י שבלטות הרמונים ביניהם.

¹²⁰ שמות כח לה.

¹²¹ כ"ה ברא"ש ובמפרש, אך לא בשם ה"ר יעקב.